

KIEGÉSZÍTŐ KÉPZÉS ERDÉSZETI SZAKIRÁNYÍTÓK ÉS ERDÉSZETI HATÓSÁGI SZAKEMBEREK RÉSZÉRE

A NATURA 2000 TERÜLETEK VÉDELMERE VONATKOZÓ JOGI SZABÁLYOZÁS FŐBB ELEMEI

A lecke célja, hogy ismertesse a Natura 2000 területek védelmére vonatkozó jogi szabályozás főbb elemeit.

A NATURA 2000 TERÜLETEKKEL KAPCSOLATOS HAZAI JOGSZABÁLYOK

A 2004 októberében lépett hatályba az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Natura Korm. rendelet), amely tartalmazza a hálózat elemeire vonatkozó szabályokat, a mellékletek pedig a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok, élőhelyek listáját, illetve a hazai területek jegyzékét.

A Natura 2000 területek helyrajzi számait a kormányrendelet alapján miniszteri rendelet hirdette ki 2006-ban (45/2006. (XII.8.) KvVM rendelet, ezt később a 14/2010. (V. 8.) KvVM rendelet váltotta fel, amely a Natura 2000 területekkel érintett ingatlanok helyrajzi számain túl a térképi lehatárolásukat is tartalmazza. A hálózat által érintett ingatlanokra a „Natura 2000 terület” jogi bejegyzés az ingatlan-nyilvántartásban is bejegyeztetésre került.

A Natura 2000 területek lehatárolásának és fenntartásának célja az azokon található, közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása. E célokat az ország társadalmi-gazdasági fejlődését biztosító – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott – célokkal összehangoltan, illetve a kulturális igények és sajátosságok, valamint a helyi és térségi jellegzetességek figyelembevételével kell megvalósítani. (Natura korm. rendelet 4. § (1-2 bekezdése)).

Magyarországon a jelenlegi jogi szabályozás elsősorban a Natura 2000 területek hatósági eszközökkel történő védelmét szolgálja, de megvalósult egy olyan agrár-környezetvédelmi kifizetési rendszer kiépítése is, amely a Natura 2000 gyepterületen gazdálkodók számára kompenzálja a korlátozásokból adódó jövedelem kieséseket¹. Emellett a támogatási rendszer második szintjét és fontos pillérét az önkéntes agrár-környezetgazdálkodási célprogramok és a kapcsolódó, beruházás jellegű földhasználati intézkedések alkotják.

¹ lásd gyepterületek esetén: Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet; erdőterületek esetén: 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól

A NATURA KORMÁNYRENDELET

A Natura 2000 területek a Natura Korm. rendelet alapján elsődlegesen természetvédelmi rendeltetésűek, rajtuk csak a területek védelmi céljaival összeegyeztethető tevékenység folytatható. A Natura 2000 területek fenntartási céljainak elérését nem veszélyeztető vagy nem sértő tevékenységek a jogerős engedélyeknek megfelelően folytathatóak (8. § (1)).

A Natura Korm. rendelet és az Élőhelyvédelmi Irányelv alapján minden Natura 2000 területre ható vagy azon megvalósuló terv, program, beruházás előtt megfelelő hatásbecslést kell végezni, a Natura 2000 területen előforduló közösségi jelentőségű fajokra és élőhelyekre, valamint azok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatások becslése érdekében (10. §). Az illetékes nemzeti hatóságok csak azután hagyhatják jóvá az érintett tervet, programot, beruházást, vagy egyéb környezethasználatot, ha megbizonyosodtak arról, hogy az nem veszélyezteti vagy károsítja a Natura 2000 területet illetőleg nem ellentétes a kijelölés céljaival.

A kiemelt jelentőségű közösségi fajra vagy élőhelytípusra irányuló tevékenység esetén a Natura 2000 területekhez kapcsolódó célok megvalósítását csak **kiemelt fontosságú közérdek** előzheti meg. Kiemelt fontosságú közérdeknek az emberi egészség vagy élet védelmét, a köz biztonságának fenntartását vagy a környezet védelme szempontjából kiemelt jelentőségű hatás elérését lehet tekinteni (10./A §).

Amennyiben a kiemelt fontosságú közérdekre tekintettel az engedélyt, illetőleg a hozzájárulást meg kell adni, de az a Natura 2000 terület állagára, illetve a rajta előforduló közösségi jelentőségű fajok vagy élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére káros hatással lehet, a károkozás mértékét a lehető legkisebbre kell csökkenteni.

HATÁSBECSLÉSI ELJÁRÁS ELŐÍRÁSAI ERDŐTERÜLETEKRE

A hatásbecslési eljárásra vonatkozó előírások az erdőterületek esetén csak később kerültek érvényesítésre. A közösségi joganyag érvényesülését és a Natura 2000 kormányrendelettel történő megfeleltetést a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet (*az erdőterv rendelet előkészítésének, és a körzeti erdőterv készítésének szabályairól*) 10. §-a biztosította.

Az eljárás során az erdészeti hatóság előzetes vizsgálatnak veti alá a Natura 2000 erdőkben tervezett tevékenységek várható hatását. Ez a vizsgálat a 2011. évi erdőtervezési ütemtervtől kezdődően a körzeti erdőtervek készítésének folyamatába építetten valósul meg. Az ütemezett vizsgálatok mellett az Európai Bizottság több esetben soron kívüli, előrehozott, átfogó hatásvizsgálat elvégzését is kérte (pl. kötelezettségési eljárások és un. EU Pilot ügyek esetében). A hatásvizsgálatokat a körzeti erdőtervezés során összeállított vizsgálati dokumentációkhoz hasonlóan rögzítette az erdészeti hatóság².

A TERMÉSZETVÉDELMI HATÓSÁG JOGOSULTSÁGAI

A természetvédelmi hatóság jogosult arra, hogy a Natura 2000 területeken folytatott, a természetvédelmi céllal ellentétes magatartás tanúsítóját, valamint engedélyköteles tevékenységet a meghatározott engedély vagy hozzájárulás hiányában, illetőleg az engedélyben, hozzájárulásban foglaltaktól eltérő módon végzőt e tevékenységének folytatásától tiltssa, vagy korlátozza (13. §). Amennyiben a tevékenység folytatása a közösségi

² Az erdőtervezéshez kapcsolódó, körzetekre elkészült Natura 2000 elővizsgálati dokumentációk az alábbi oldalról tölthetők le: https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszeti_szakteruletek/erdotervezes/korz_erd/natura_2000_elovizsgalat

jelentőségű faj állományának, illetve közösségi jelentőségű élőhelytípus súlyos vagy helyrehozhatatlan károsodásának veszélyével jár, a természetvédelmi hatóság köteles a tevékenység gyakorlását korlátozni, felfüggeszteni, megtiltani (8. § (6) bekezdése). A Natura 2000 területeken a természetvédelmi előírások megsértése esetén a természetvédelmi hatóság természetvédelmi bírságot szab ki, vagy természetvédelmi szabálysértési eljárást kezdeményez, továbbá a súlyos esetekben természetkárosítás miatt büntető eljárást is indíthat. Az eltiltással, korlátozással egyidejűleg a természetvédelmi hatóság az eredeti állapot helyreállítására kötelezheti a tevékenység folytatóját (8. § (6) bekezdése).

A TERMÉSZETVÉDELMI HATÓSÁG ENGEDÉLYÉVEL VÉGEZHETŐ TEVÉKENYSÉGEK

A Natura Korm. rendeletben meghatározott tevékenységek – a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen – csak a természetvédelmi hatóság engedélyével végezhetők:

- a. a gyepek feltöréséhez, felületéhez, faültetvényé alakításához;
- b. a terület helyreállításához;
- c. az erdőkről és az erdő védelméről szóló törvény, valamint a fás szárú energetikai ültetvényekről szóló kormányrendelet hatálya alá nem tartozó fa, facsoport, fás legelőn lévő fa kivágásához, telepítéséhez;
- d. a talajfelszínen, száznál több fő részvételével zajló közösségi és tömegsportesemény rendezéséhez, valamint a technikai jellegű sporttevékenység folytatásához.

Fontos azt is tudni, hogy számos Natura 2000 jogszabályi előírás (pl. szakhatósági jogkörök) illetve támogatási jogcím az adott ágazati jogszabályba került beépítésre³.

A Natura 2000 területen folytatott, más hatóság engedélyéhez kötött tevékenységek rendszerint csak a felügyelőség természetvédelmi szakhatósági hozzájárulása esetén végezhetők. Amennyiben szükséges, a fentebb említett hatásbecslést a szakhatósági eljárás keretein belül kell elvégezni.

Felhasznált irodalom:

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/new_guidance_art6_4_hu.pdf

(útmutató dokumentum az élőhelyvédelmi irányelv (92/43/EGK irányelv) 6. cikkének (4) bekezdéséhez)

<https://www.eea.europa.eu/hu/themes/biodiversity> (Európai Környezetvédelmi Ügynökség)

<http://natura.2000.hu/hu> (hazai Natura 2000 tematikus oldal)

<http://www.termeszetvedelem.hu/> (az állami természetvédelem hivatalos oldala)

http://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatóság/erdeszeti_szakteruletek/erdotervezes/korz_erd/natura_2000_elovizsgalat

Az internetes hivatkozások elérésének időpontja: 2017. szeptember

³ A Natura 2000 területekre vonatkozó jogszabályi előírások nem teljes körű jogszabályi jegyzéke: http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3melleklet_Natura%20_jogszabalyokban_vegl.pdf